

Sygn. akt I PK 126/15

POSTANOWIENIE

Dnia 9 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa A. K., A. Ł., P. M.
przeciwko Bankowi [...] Spółce Akcyjnej z siedzibą w G.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 9 marca 2016 r.,
skargi kasacyjnej powodów od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w T.
z dnia 4 grudnia 2014 r., sygn. akt IV Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powodów A. K., A. Ł. i P. M. na rzecz
pozwanego Banku [...] Spółki Akcyjnej z siedzibą w G. kwoty po
900 (dziewięćset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa
procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w T. wyrokiem z dnia 4 grudnia 2014 r., po rozpoznaniu sprawy z powództw A. K., A. Ł. i P. M. przeciwko Bankowi [...] Spółka Akcyjna z siedzibą w G. o odszkodowanie, na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego w B. z dnia 11 kwietnia 2014 r., mocą którego zasądzono od strony pozwanej na rzecz każdego z powodów kwoty po 49.500 zł z odsetkami ustawowymi „od prawomocności niniejszego wyroku” (pkt I), oddalono powództwa w części dotyczącej odsetek (II), nadano wyrokowi rygor natychmiastowej

wykonalności do kwoty 1.600 zł w stosunku do każdego z powodów (pkt III) i zasądzone od strony pozwanej na rzecz powodów kwoty po 1.800 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt IV)), zmienił zaskarżony wyrok w punktach I, III i IV w ten sposób, że oddalił powództwa, orzekł o zwrocie przez każdego z powodów na rzecz strony pozwanej spełnionego na rzecz powodów świadczenia w kwotach po 1.600 zł wskazanych w punkcie III zaskarżonego wyroku i zasądził od powodów kwoty po 1.830 zł tytułem częściowego zwrotu kosztów postępowania za obie instancje.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną powodów. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: 1/ § 2 i § 5 pkt 1 Porozumienia w sprawie szczegółowych zasad rozwiązywania z pracownikami banku [...] S.A. stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników w okresie od czerwca 2010 r. do 31 grudnia 2011 r. (dalej zwane: „Porozumieniem”); 2/ § 10 ust. 2 w związku z § 5 Porozumienia; 3/ art. 1 ust. 1 i art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn nie dotyczących pracowników (Dz.U. z 2003 r. Nr 90, poz. 844 ze zm.); 4/ art. 9 § 4, art. 18^{3a} § 1, 2 i 4 k.p. w związku z § 10 ust. 2 Porozumienia. Skarżący wniesli o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania za instancję kasacyjną, w tym o zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powodów kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Jako przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano istnienie potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości oraz występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Zdaniem skarżących, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości dotyczy analizy § 2, 5 oraz 10 pkt 2 Porozumienia, pod kątem udzielenie odpowiedzi na następujące istotne dla rozstrzygnięcia sprawy pytania: 1/ czy uzasadnione jest przyjęcie wykładni, iż paragrafem 5 Porozumienia objęto jedynie przypadki rozwiązania umowy o pracę z przyczyn nie dotyczących pracownika na podstawie przepisów ustawy z 2003 r. w trybie wypowiedzenia definitywnego, tj. zmierzającego do likwidacji danego stanowiska, jak również za

porozumieniem stron, które zmierzało do likwidacji stanowiska. Taka właśnie wykładnia stała się podstawą prawną wydania zaskarżonego orzeczenia, przez co poza zakresem przepisu powołanego Porozumienia, Sąd Okręgowy postawił wypowiedzenia zmieniające, których warunki nie zostały przyjęte przez powodów. Wykładnia ta jest nieprawidłowa i sprzeczna z celem zawartego Porozumienia, co szczegółowo uzasadniono w części dotyczącej punktów b) i c) zarzutów skargi kasacyjnej; 2/ czy w każdym przypadku dokonania przez pracodawcę wypowiedzenia zmieniającego, które na skutek odmowy przyjęcia przez pracownika nowych warunków pracy lub płacy doprowadziło do ustania stosunku pracy, należy uznać, że wypowiedzenie takie nie jest równe w skutkach z tzw. wypowiedzeniem definitywnym dokonany przez pracodawcę, a w rezultacie - z „wypowiedzeniem umowy z przyczyn niedotyczących pracownika” w rozumieniu § 5 Porozumienia, skutkującym obowiązkiem zapłaty dodatkowego odszkodowania, czy też na tle analizowanego przepisu dopuszczalne jest badanie: czy zawarta w nim propozycja nowych warunków zatrudnienia, z uwagi na jej treść i inne okoliczności danej sprawy, z góry wykluczała ich przyjęcie przez pracownika, czyniąc tym samym jego odmowę „zasadną (usprawiedliwioną okolicznościami)”, a rozwiązanie stosunku pracy związane z nieprzyjęciem wypowiedzenia zmieniającego - za wywierające taki sam skutek, jak wypowiedzenie definitywne złożone przez pracodawcę, a także czy spełnia ono przesłankę rozwiązania umowy o pracę na podstawie art. 10 ust.1 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. Udzielenie odpowiedzi na powyższe pytanie stoi bowiem u podstawy rozstrzygnięcia sporu pomiędzy stronami. Powodowie stoją na stanowisku, że stan faktyczny ustalony w toku postępowania przed Sądami obu instancji prowadzi do wniosku, iż po ich stronie istniały uzasadnione podstawy do nieprzyjmowania wypowiedzenia zmieniającego jako prowadzącego do ich degradacji w strukturach banku.

Ponadto, w ocenie skarżących, w sprawie występuje również istotne zagadnienie prawne, sprowadzające się do udzielenia odpowiedzi na następujące pytanie: czy złożenie przez stronę pozwaną wypowiedzenia warunków pracy, ze względu na przyjęcie nowego regulaminu wynagrodzenia, powinno zostać zrównane w skutkach z wypowiedzeniem złożonym ze względu na likwidację dotychczasowych stanowisk pracy powodów, w sytuacji gdy wypowiedzenie

oferowało im objęcie innych stanowisk, a nowy regulamin wynagrodzenia nie przewidywał już istnienia stanowisk dotychczas zajmowanych przez powodów. Przedstawione pytanie obejmuje istotne zagadnienie prawne, albowiem bezsporne jest (i stwierdzone prawomocnymi wyrokami Sądów), że przyczyną wypowiedzenia powodom dotychczasowych warunków umowy o pracę była zmiana regulaminu wynagrodzenia wprowadzona przez pracodawcę. Równocześnie jednak z treści powołanego regulaminu wynika jednoznacznie, że stanowiska dotychczas zajmowane przez powodów nie są w nim przewidziane, a przez to de facto uległy likwidacji. Przetawiony stan faktyczny może więc być dwójako oceniany pod kątem przepisów ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy oraz zawieranych na jej podstawie porozumień. Udzielenie odpowiedzi negatywnej, ograniczyłoby sytuacje związane z likwidacją stanowiska pracy jedynie do tzw. wypowiedzeń definitywnych i poza ich zakresem pozostawiałoby wypowiedzenia zmieniające, w których pracownikowi zmieniane jest stanowisko pracy, a z uzasadnienia i podstawy wypowiedzenia wynika pośrednio, że dotychczasowe stanowisko przestaje istnieć. Takie rozwiązanie pozostawiałoby jednak w sprzeczności ze stanem faktycznym, albowiem na skutek tego rodzaju wypowiedzenia zmieniającego dochodzi de facto do likwidacji dotychczasowego stanowiska pracy w sposób równie skuteczny, co przy wypowiedzeniu definitywnym. Kwestia ta nie została w sposób dostateczny przesądzona w orzecznictwie, a pozostaje sytuacją stosunkowo często spotykaną w praktyce i wpływającą na sytuację pracowników w stanach faktycznych objętych przepisami ustawy z dnia 13 marca 2003 r.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi do rozpoznania i zasądzenie od każdego z powodów na rzecz pozwanego kosztów postępowania

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m. in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna

być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/8, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania tej przesłanki przedsądu, jaką jest występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147; z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr

513011; z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Co się tyczy tej przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sadu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4 poz.43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, iż budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jursprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez

sady powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszego sporu należy stwierdzić, że skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia nie spełnia wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia.

Odnosnie do występującego w sprawie - zdaniem skarżących - istotnego zagadnienia prawnego wypada zauważyć, że konstruując owo zagadnienie autor skargi kasacyjnej nie tylko nie przedstawił jakiegokolwiek wyводу jurydycznego nawiązującego w sposób generalny i abstrakcyjny do przepisów stanowiących podstawę wyroku Sądu drugiej instancji, wyjaśniającego w czym tkwią trudności w dekodowaniu zawartych w tych przepisach norm prawnych, ale w ogóle nie wskazał tychże przepisów, poza ogólnym odesłaniem do regulacji ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (Dz.U. z 2003 r. Nr 90, poz. 844 ze zm.). W konsekwencji argumentów za istnieniem powołanej przesłanki przedsądu należałoby poszukiwać w podstawach kasacyjnych i ich uzasadnieniu, co nie leży w gestii Sądu Najwyższego na etapie badania okoliczności przemawiających za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Również druga ze wskazanych przez skarżących przesłanek przedsądu, tj. potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, sprowadza się do samego postawienia pytań, bez sprecyzowania, na czym polegają wątpliwości w interpretacji przepisów § 2, 5 i 10 Porozumienia ani przytoczenia przykładów rozbieżności w orzecznictwie sądowym w tym zakresie. I w tym przypadku poprzestano na odesłaniu do innych elementów konstrukcyjnych skargi kasacyjnej. Co więcej – formułując omawianą przesłankę przedsądu skarżący wychodzą z założenia, że przeprowadzone przez Sady obydwu instancji postępowanie dowodowe wykazało, iż w okolicznościach sprawy rozwiązanie łączących strony umów o pracę nastąpiło na skutek uzasadnionej odmowy przyjęcia przez powodów zaoferowanych im nowych warunków pracy i płacy. Z ustaleń Sądu drugiej instancji wynika jednak, że proponowane powodom zmiany w zakresie nazwy stanowiska pracy (specjalisty

czy menadżera) nie oznaczały degradacji zawodowej pracowników, ani na terenie pozwanego banku ani w całej hierarchii korporacyjnej. Nie nastąpiła też niekorzystna dla powodów zmiana czynności i funkcji, gdyż nie doszło do powierzenia im dodatkowych obowiązków przypisanych innemu stanowisku pracy (tj. kasjera). Wynikające z nowego regulaminu wynagradzania zmiany w zakresie okresu, za który przyznawano premie, czy w zakresie wysokości samego dodatku za pracę w godzinach nadliczbowych, nie były na tyle istotne, by mogły wpłynąć w znaczący sposób na wysokość całego wynagrodzenia powodów. Dlatego też – w ocenie Sądu Okręgowego – należało oczekiwać od powodów przyjęcia warunków zaproponowanych w wypowiedzeniach zmieniających. Konstruując tę przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący zdają się zmierzać do podważenia dokonanych przez Sąd drugiej instancji ustaleń. Tymczasem kwestie dotyczące ustalonych faktów, nie stanowią przedmiotu kontroli kasacyjnej, w związku z czym opartemu na tej podstawie wnioskowi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania towarzyszą niedopuszczalne motywy (art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c.; por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681).

Reasumując: wobec niewykazania istnienia wskazanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.